

GIHF- Gästrike Idrottens Historiska Förening

Nr 1 april 1997 - Sandstensvägen 13, 802 62 Gävle

— Redaktör och ansvarig utgivare: Kaj Annebrant, Sandviken —

Kulan i luften!

Norra idrottsplatsen var Sandvikens IF:s hemmaplan fram till invigningen av Jernvallens fotbollsstadion i juni 1940.

Men SIF (och Sandvikens AIK) återkom då och då till Norra, när Jernvallens plan inte höll för spel. I en match mot AIK i mitten av 1950-talet ses "Pröjsarn" Nilsson, Fred Eklöf,

"Tjotta" Olsson, "Tjofsen" Olsson, Åke Kling och Lennart Norbäck i kamp om bollen på just Norra IP.

AIK drog alltid stor publik. 9400 åskådare togs in på Norra under hösten 1936. AIK vann allsvenskan 1936-37, SIF kom fyra före bland andra Malmö FF, IFK Göteborg, IFK Norrköping och Djurgården. Det var tider det!

Ordföranden har ordet

Vad vill dagens idrottssverige med sin historia och hur skall vi bevara den? Vi vill presentera den för vår generation och kommande generationer. Det är ej bara prylar och statistik, utan i första hand människorna bakom historien. Den bevaras kanske bäst genom samarbete mellan idrottshistoria, hembygdshistoria och slutligen folkrörelsearkivet.

Varje kommun borde kunna dokumentera sin idrotts-historia med hjälp av distriktets idrottshistoriska förening.

Sandvikens kommun är ett bra exempel på detta genom början med Jernvallen "60 spännande år" med Kaj Annebrant och det kommer mera.

Viktigt är också att den idrottshistoriska idén förmedlas till de olika specialdistriktsförbunden. Inom de olika idrottsföreningarna borde man också utse en person eller sektion, som ägnar sig åt arkivering och dokumentation.

Det är ett stort arbetsfält med många intressanta uppgifter.

Helge Rask

Sandvikens AIK, Gästriklands bästa fotbollslag

Sandvikens AIK blev för första gången distriktsmästare i fotboll 1907. Gefle IF fick stryk med 5-3 i Gävle. Drygt 600 sandviksbor hade rest dit med extratåg för att kunna heja fram sitt lag på idrottsplatsen vid Strömvallen. Matchen började klockan 20.

SAIK var bäst i distriktet också de följande åren. Men 1909 förlamades idrotten av en storstrejk, och 1910 låg verksamheten i SAIK helt nere.

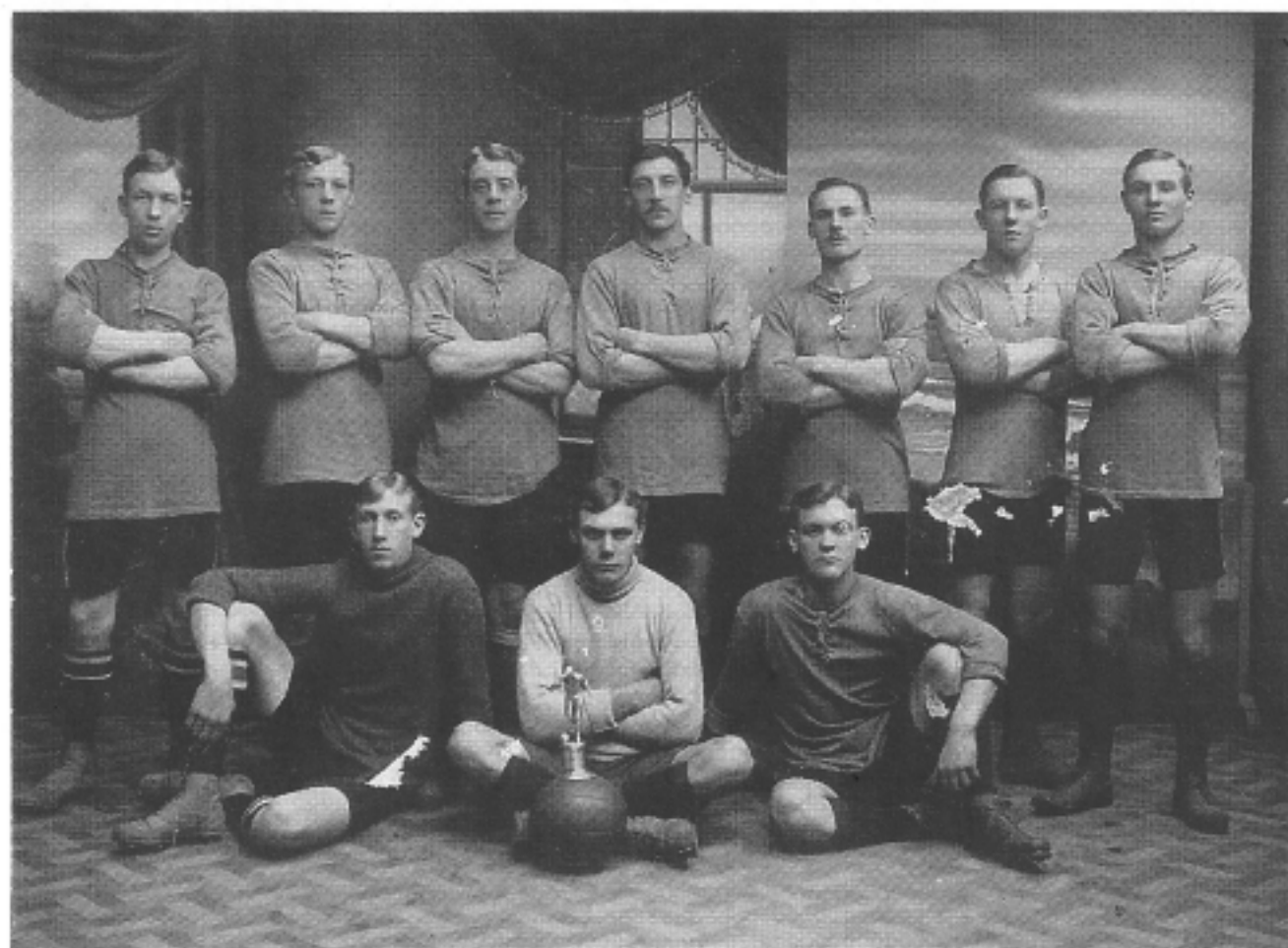
Strejken ledde nämligen till konflikter, då järnverket gav anställda sparken därför att de vägrade arbeta. Men 1911

blev det fotbollsspel igen i Sandviken om än SAIK inte hade en vald styrelse.

6 januari 1912 fick SAIK en styrelse med Kalle Persson som ordförande. Men det fanns inga pengar i kassan, och bollskor skulle anskaffas åt lag 1 "när ekonomin tillät det".

För att kunna köpa tröjor och tyg till byxor fick SAIK låna 50 kronor av Planföreningen. Nya dräkten skulle bestå av svart-och vitrandig skjorta och vita byxor.

Den med tiden klassiska dräkten. Och 1912 blev SAIK åter distriktsmästare i fotboll.

Sandvikens AIK 1911. Okänd, övre raden från vänster: Einar Hedman, Johan Engström, Evald Andersson, okänd, Harald Andersson och Verner Olsson. Sittande: Oskar Forsberg, Oskar Åhman, målvakt och Axel Gustavsson. Oskar "Ocke" Forsberg, legendarisk back och landslagsman mot Finland 20 juni 1923. Sverige vann med 7-5 (2-5).

Ockelbo slog SAIK i bandy

Idrottsgrenar kan under en tid vara på topp för att sedan dö ut. Ett sådant exempel är bandysporten i Ockelbo. Start i ringa skala 1925 med toppintresse från 1930-talet fram till 60-talet

Första året hade man svårt ekonomiskt trots anslag på 150 kronor från huvudkassan. Här måste man sälja banan till Hedmans slakteri för 100 kronor. (Skulle användas för isupptagning).

Många storlag söderifrån gästade Ockelbo, som på 30-talet hade is. Ofta var dock isen svag och vid några tillfällen brast den med både spelare och målbur till sjöbotten. Hörnor kunde inte slås, för isen höll inte vid samlingar.

En som minns när intresset var som störst är Ingvar Hulth aktiv spelare under många år.

– En jobbig men rolig tid säger Hulth och tänker främst på arbetet att hålla isbanan ren från snö. Det var arbete kvällen

före match fram till halva natten och även matchdagens förmiddag. Hårt tagna var man av kände ledaren "Strand-Pelle" Persson som ofta hämtade spelarna vid dansen på "Gotan" för jobb på banan. Som bäst spelade OIF i div II. Flera gånger besegrade Ockelbo kända bandystorheter som Skutskär, Huga och Sandvikens AIK i DM-duster.

Ingvar Hulth minns främst en DM-final mot SAIK. Snörök match som SAIK vann med 5-4. Ofta fick banan skrapas och det gynnade snabba SAIK medan Ockelbo bäst med snö-hinder genom sin bollsäkerhet. Man var så bollsäker så hörnslagen slogs i luften.

Många goda spelare fostrades hos OIF, vi kan nämna Börje Söderbäck senare SM-mästare hos Bollnäs och Anders Leidemark SM-mästare i SAIK:s färger. 1951 kom ishockeyn till Ockelbo och i samband med detta dog bandyn ut.

Affisch från början av seklet

OCKELBO
Skytte-och Idrottsföreningars
fäst den 29 juli 1906.

Kl. 6.30 f.m. börja skjuttäflingarna å Skytteföreningens nya bana och fortgår under förmiddagens lopp.

Kl. 8.30 f.m. Fotbollspel mellan Norrsundets och Jädraås lag.

Kl. 12.30 e.m. Invigning af Skytteföreningens fana och skjutbanan.

Fältgudstjänst

Kl. 1.30 e.m. samtliga skytte-och idrottsföreningar tåga från Idrottsplatsen i Rabo till nya idrottsplanen vid Wij.

Kl. 2.30 - 4 e.m.

a) Täfling om vandringspokal i FOTBOLLSSPEL mellan Alfta gymnastikförening och Ockelbo idrottsförening.

b) Täfling i FOTBOLLSSPEL mellan Korsnäs idrottsförening och Lingsheds idrottsförening.

Kl 4.30 e.m.

1. Täflingar i fotlöpning 100 meter
2. Täflingar i längdsprång
3. Täflingar i spjutkastning
4. Höjdsprång öfer ribba
5. 2200 meters fotlöpning med ett vattenhinder å banan
6. Muntrationstäflingar
7. Folkdanser och Sång

Efter täflingens slut: Prisutdelning

MUSIK

Förfriskningar å såväl skytte – som idrottsplatserna.

INTRÅDE: 25 öre.

Gefle IF:s fantastiska löparepok på 1940-talet

1939 var nu början till en epok då Gefle IF:s medeldistanslöpare blev uppmärksammade både nationellt och internationellt.

Det första nyförvärvet var Erland Asplund från Kramfors, en duktig medeldistanslöpare, som kom att erövra SM-medaljer av olika valörer. Den andre nye GIF:aren var Erik Arvidsson från Kälarne IK. "Arwido" blev snabbt ett triumfkort för Gefle IF, då han 1941 och 1942 vann SM-guld i hinderlöpning och dessutom slog svenska rekord på distansen.

Gunde i GIF

Asplund och Arvidsson kom också att få en annan betydelse för Gefle IF. En ung, 21 år och mycket duktig löpare, Gunder Hägg från Kälarne, som söker ett arbete, finner kombinationen Gefle IF, Sven Rohlén, brandkåren och vännerna Asplund och Arvidsson vara intressant och inför 1941 blir Gunder Hägg GIF:are.

Redan första året i GIF:s färger visar Gunder sin storhet, då han vinner SM-guld på 1500 m och sätter nytt världsrekord med tiden 3,47,6. Hösten 1941 kom ett dråpslag mot Gunder och Gefle IF, då Gunder blev avstängd.

I juli 1942 då Gunder blev fri från sin avstängning slog han världsrekord på en engelsk mil i Göteborg. Detta var en början på till en guld- och världsrekordepok som Gävle och Sverige sannolikt kommer att få svårt att uppleva. Därefter går Gunder fram som en slättermaskin bland världsrekorden och under 80 dagars tid slår han tio världsrekord på sju distanser och har när 1942 är till ända alla rekorden mellan 1500 m och 5000 m. Under Gunders rekordslakt var intresset på topp i Gävle och det vittnar bl.a. då det till Gefle IF:s julpel 1942 såldes 9000 biljetter i förköp.

1943 reste Gunder till USA, där han besegrade de löpare som han mötte. Inför 1944 års säsong lämnar Gunder Gefle IF och flyttar till Malmö.

Nya storlöpare

När Gunder lämnat Gävle får Gefle IF snart en ny generation storlöpare. 1946 erövrar GIF SM-guld i stafett 4 x 1500 m genom Börje Karlsson, Erland Asplund, Gösta Bergkvist och Henry Eriksson. Samma år SM-guld i kort terräng lag.

Vid EM-tävlingarna i Oslo -46 erövrar Henry Eriksson silver på 1500 m.

1947 förfogar Gefle IF över en kvartett löpare av världsklass. Redan innan säsongen kommit igång riktigt hade de vunnit en rad terrängtävlingar. Sleipnerterrängen, SM både lag och individuellt genom Gösta Bergkvist.

Innan 1947 års säsong är över hinner GIF:kvartetten Henry E., Gösta B., Ingvar B. och Olle Å. vinna SM-guld på 4 x 1500 m och dessutom förbättra världsrekordet på denna distans och 4 x engelsk mil.

1948 blir ett verkligt guldår för GIF:s löpare. Det började med SM-guld i kort terräng lag och Gösta Bergkvist som individuell mästare. Vidare erövrade Ingvar B. SM-guld på 800 m och Henry E. guld på 1500 m.

Den allra förnämligaste prestationen detta år stod Henry E. för, då han erövrade OS-guld i London på 1500 m. Detta är Sveriges första och hittills enda OS-guld i slätlöpning. I samma OS-lopp visade Gösta B. sin klass då han blir femma, en förträfflig prestation. Ingvar B. gjorde i samma OS ett bra resultat då han blev fyra på 800 m.

forts s. 5

Snart 100-åriga Strömavallen

Tidigt slog idrotten rot i Gävle och förklaringarna är än idag dåligt utredda. Men karaktären av handel och sjöfartsstad gav internationella impulser. Inte minst från England, där idrotten utvecklades starkt under slutet av 1800-talet. Den borgerliga hegemonin i staden gav god grogrund för idrottens fostrande idé. Som två av Sveriges äldsta idrottsföreningar uppstod redan 1882 Gefle Gymnastik IF och Gefle IF.

I Stadsträdgården allé och på läroverkets skolgård löpte ungdomen ikapp och spelade boll. De tidiga föreningarna samarbetade snart på en hyrd tomt vid Valbogatan, där de dock inte drog jämnt, när fotbollen blev allt mera populär och ville ha växande utrymme.

Efter nya framstötter beslöt staden hösten 1900 att gratis upplåta de s.k. Mattonska Vretarna vid Strömdalen och skänkte 3000 kr för planeringen. Först anlade man en fot-

bollsplan. Runt denna utstakades en löparbana och strax intill kast- och hoppbanor. Därefter byggdes en tidsenlig tennisgård.

Drift och ansvar var ideellt med idrottslegenden revisor Robert Carrick i ledningen. Efter någon tid byggde man plank runt anläggningen, vilket bekostades genom att de som lämnade ekonomiska bidrag fick affischerna på planket.

SM 1915

Strömdalens stora prov som arena kom i augusti 1915, då SM i allmän idrott blev en succé. Tävlingsbanorna var nyanlagda med kolstybb i stället för pinnmo. Vackert sommarväder lockade hela 6000 åskådare till Strömdalen och Gefle Dagblad lovprisade idrottsstaden som en av landets främ-

forts s. 5

Världsrekord

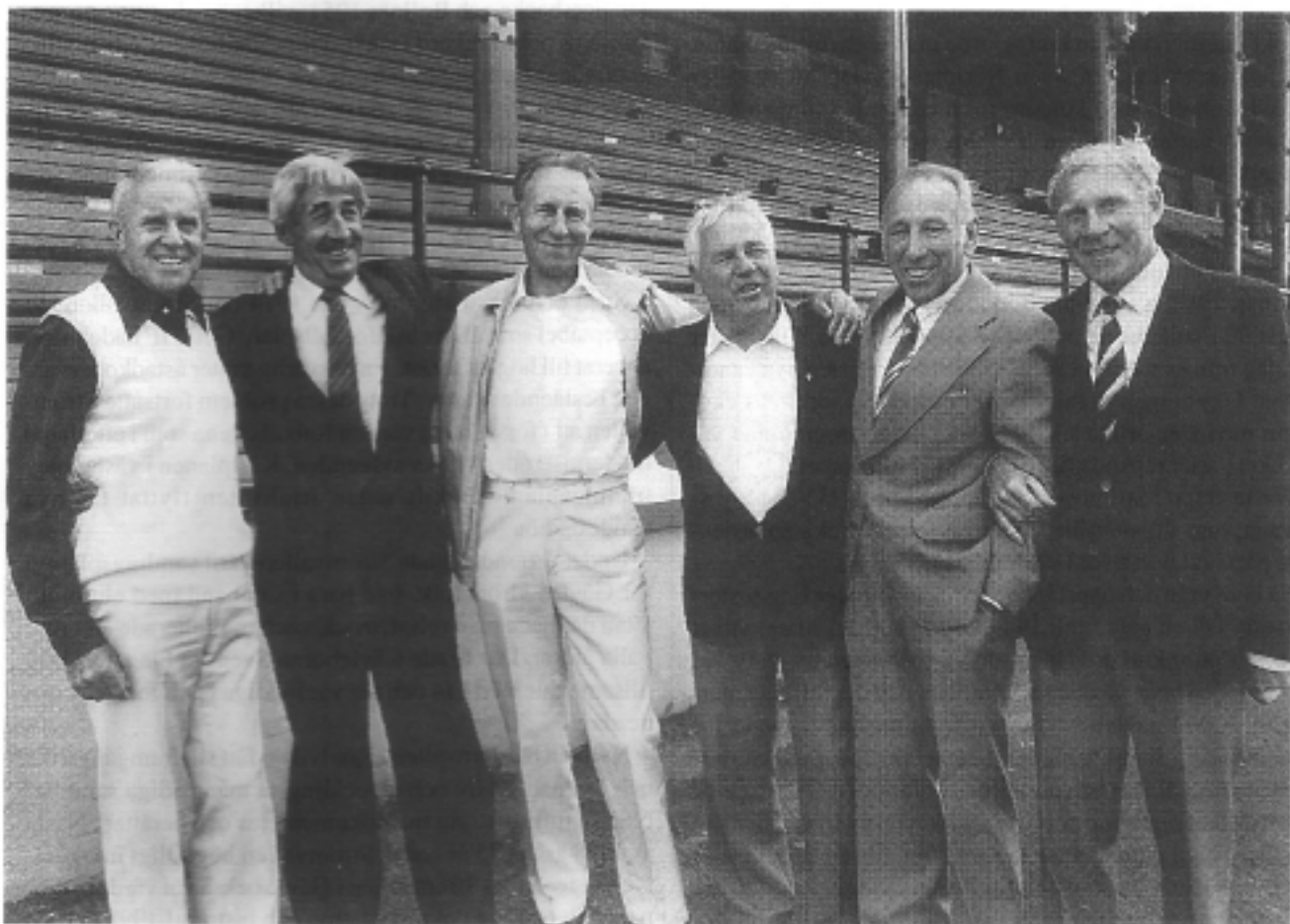
1949 var ej heller något dåligt år för GIF-stallet. Världsrekord på 4 x 1500 m på Strömudden och även ett rekordförsök på 4 x engelsk mil lyckades.

Vid en tävling mellan Norden och USA togs GIF:s klubbtag ut i helhet på 4 x 1500 m och de fyra GIF-löparna vann loppet i utklassningsstil. Förutom dessa prestationer 1949

av GIF-löparna vinner de SM-guld på 4 x 1500 m och i lag kort terräng samt Ingvar B. SM-guld på 800 m.

Detta är en kortfattad information om Gefle IF:s löparepok på 40-talet och man måste beundra GIF-löparnas prestationer och utmärkta resultat. En löparepok som blir svår att överträffa.

Anders Eriksson

En sextett av världens förnämsta medeldistanslöpare från 40-talet. Fr.v.: Gösta "Sågmyra" Bergkvist, Marcel Hansenne, Frankrike, "Guld" Henry Eriksson, Ingvar Bengtsson, Hans Liljekvist och Olle Åberg.

Snart 100-åriga Strömudden

sta med en idrottsplats som inte stod någon efter.

När Isaac Westergren något år senare blev ansvarig för idrottsplatsen gick Strömdalen in i en ny expansiv epok. Inte bara i Gävles utan i hela landets idrottsutveckling var Westergren känd som en tidig pionjär, när han tillämpade den liggande starten och löpte i spikskor. Från 1920 till 1923 förvandlades Strömdalen till den för tiden mycket moderna Strömudden, när först samtliga banor för allmän idrott blev moderniserade och sedan fotbollsplanen fick ett för spelarna vänligare underlag.

I takt med att allmänhetens intresse för idrott växte begrep Westergren, att man i en ny och framtida tidsanda måste dra försorg om publikens trevnad. Hur skulle den djärva idén på en väl tilltagen läktare bekostas?

Idén att finansiera var enkel och genial. Än idag framstår den som kreativ och var nog ett nytänkande på sin tid. Gävles idrottsmän och skolungdom skulle sälja symboliska tegelstenar till läktaren för 25 öre styck. Som bevis på sin insats erhöll köparen ett litet 25 öres märke att visa upp och spara. Staden ställde upp med borgen för ett lån på 20 000 kr från Sveriges Centralförening för Idrottens Främjande och som nödhjälpsarbeten utfördes grund och murning.

På södra sidan byggde man en läktare för 1 600 åskådare. Under läktaren fanns omklädningsrum, materielrum och expeditioner. Väster om idrottsplatsen skulle det vara ett fritt område upp mot Kungsbäck. Vid Tegnervägens slut uppförde man ingången till ståplatsläktaren och en arkad band samman denna med huvudläktaren. Redan då fick alltså idrottsborgen samma huvudsakliga form som den har än idag.

Ordföranden har ordet

Vad vill dagens idrottssverige med sin historia och hur skall vi bevara den? Vi vill presentera den för vår generation och kommande generationer. Det är ej bara prylar och statistik, utan i första hand människorna bakom historien. Den bevaras kanske bäst genom samarbete mellan idrottshistoria, hembygdshistoria och slutligen folkrörelsearkivet.

Varje kommun borde kunna dokumentera sin idrotts-historia med hjälp av distriktets idrottshistoriska förening.

Sandvikens kommun är ett bra exempel på detta genom början med Jernvallen "60 spännande år" med Kaj Annebrant och det kommer mera.

Viktigt är också att den idrottshistoriska idén förmedlas till de olika specialdistriktsförbunden. Inom de olika idrottsföreningarna borde man också utse en person eller sektion, som ägnar sig åt arkivering och dokumentation.

Det är ett stort arbetsfält med många intressanta uppgifter.

Helge Rask

Sandvikens AIK, Gästriklands bästa fotbollslag

Sandvikens AIK blev för första gången distriktsmästare i fotboll 1907. Gefle IF fick stryk med 5-3 i Gävle. Drygt 600 sandviksbor hade rest dit med extratåg för att kunna heja fram sitt lag på idrottsplatsen vid Strömvallen. Matchen började klockan 20.

SAIK var bäst i distriktet också de följande åren. Men 1909 förlamades idrotten av en storstrejk, och 1910 låg verksamheten i SAIK helt nere.

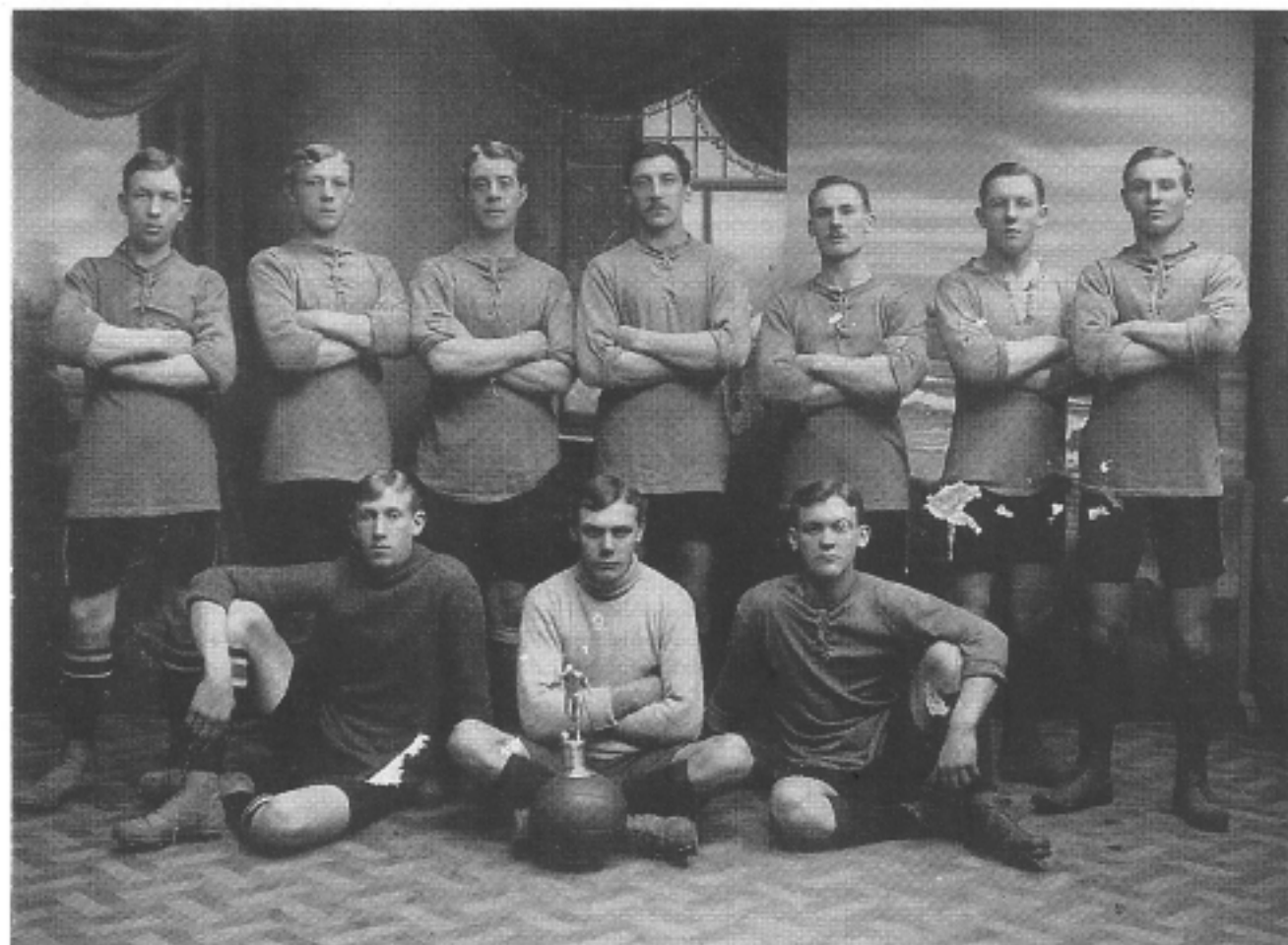
Strejken ledde nämligen till konflikter, då järnverket gav anställda sparken därför att de vägrade arbeta. Men 1911

blev det fotbollsspel igen i Sandviken om än SAIK inte hade en vald styrelse.

6 januari 1912 fick SAIK en styrelse med Kalle Persson som ordförande. Men det fanns inga pengar i kassan, och bollskar skulle anskaffas åt lag 1 "när ekonomin tillät det".

För att kunna köpa tröjor och tyg till byxor fick SAIK låna 50 kronor av Planföreningen. Nya dräkten skulle bestå av svart-och vitrandig skjorta och vita byxor.

Den med tiden klassiska dräkten. Och 1912 blev SAIK åter distriktsmästare i fotboll.

Sandvikens AIK 1911. Okänd, övre raden från vänster: Einar Hedman, Johan Engström, Evald Andersson, okänd, Harald Andersson och Verner Olsson. Sittande: Oskar Forsberg, Oskar Åhman, målvakt och Axel Gustavsson. Oskar "Ocke" Forsberg, legendarisk back och landslagsman mot Finland 20 juni 1923. Sverige vann med 7-5 (2-5).

HEJA-RAMSOR

för
SAIK

vid SM-finalen 1945 på Stadion

1. Ack Värmland Du sköna
• Välkommen i det gröna
2. Tjusa uti SM-leken
• Bandy-publikum i Eken
SAIK SAIK SAIK
3. Fast Ni ej blev med mot finnar
• Kan Ni nå till årens tinnar
SAIK SAIK SAIK
4. Tårar, blod och svett
• Revansch för —41
SAIK
5. Visa spel av bästa märke
• Och sätt kronan uppå verke
SAIK
6. Gång på gång i målet ärtan
• Vinner Ni nog Stadions hjärtan
SAIK SAIK SAIK
7. Fast Ni ej är TT:s skötbarn
• Kan Ni fylla Slotsbrons närgarn
SAIK SAIK SAIK
8. Asken, kungen med drabanter
• Storma fram på bägge kanter
HEJA HEJA HEJA
9. Heja grabbar ifrån Norra
• Slotsbro-muren genomborra
SAIK SAIK SAIK
10. Mera mål, hörs klacken ropa
• Mera kol, lägg in en skopa
SAIK SAIK SAIK
11. Blixtnabba som Sport-Expressen
• Ila framåt, Sandvikesssen
HEJA HEJA HEJA

Grattis
Åshammars Idrottsklubb,
som fyller 75 år 19 april
Vem minns inte 1-0
mot Hammarby 1968?

SM-finaler i bandy

med Gästrikelag:

1907	IFK Gävle - IFK Uppsala	1-0
1930	SK Tifing - Djurgården Stockholms Stadion	1-0 3.559 åskådare
1837	Skutskärs IF - Karlstads-Göta Stadion,	2-3 19.959 åskådare
1939	IK Huga - Nässjö IF Strömvallen,	5-2 5.560 åskådare
1940	IK Huga - Sandvikens AIK Stadion,	2-1 9.263 åskådare
1941	Sandvikens AIK - Slotsbron Stadion,	1-2 10.543 åskådare
1942	Skutskärs IF - Västerås SK Stadion,	1-2 12.530 åskådare
1944	Samma lag som 1942 Stadion,	2-0 20.770 åskådare
1945	Sandvikens AIK - Slotsbron Stadion	3-2 18.969 åskådare
1946	Sandvikens AIK - Västerås SK Stadion, Omspel Stadion,	0-0 22.140 åskådare 5-3 20.600 åskådare
1950	Samma lag som 1946 Stadion,	1-2 25.966 åskådare
1959	Skutskärs IF - Västerås SK Stadion,	2-1 27.420 åskådare
1964	Skutskärs IS - Broberg Stadion Omspel Uppsala,	1-1 13.387 åskådare 1-4 12.379 åskådare
1971	Sandvikens AIK - Falu BS Söderstadion,	0-2 6.421 åskådare
1977	Sandvikens AIK - Broberg Söderstadion,	1-3 12.198 åskådare
1980	Sandvikens AIK - Boltic Söderstadion,	3-5 12.758 åskådare
1990	Västerås SK - Sandvikens AIK Västerås,	6-3 14.606 åskådare
1996	Västerås SK - Sandvikens AIK Uppsala,	7-3 17.211 åskådare
1997	Västerås SK - Sandvikens AIK	4-5 17.488 åskådare

Damer:

1989	Sandvikens AIK - Boltic Söderstadion	4-5
1991	Sandvikens AIK - Västerstrand Uppsala	0-9
1992	d:o	3-7
1993	d:o, efter förlängning	6-5

Vi behöver hjälp!

*Vi har en fin videoutrustning i Gävle
och en bandspelare i Sandviken*

Men vi behöver medarbetare som kan hjälpa
fotografera och/eller intervjua aktiva och ledare.
Vi behöver även hjälp med redigering.

De första proffsen

En bok skriven av Gunnar Persson och handlar om de
första fotbollsproffsen, som lämnade Sverige (och
Sandviken) för Amerika. Ett lag med enbart före detta
sandviksbor, Athenia Steel FC, bildades bland annat.

– SEXTIO SPÄNNANDE ÅR –

"Boken om Jernvallen 1937-1997"

Den omfattar 320 sidor och drygt 300 bilder.

Ett personregister med 1.600 namn,
dessutom ett med många smeknamn, finns.

Omslagsbilden i fyrfärgstryck togs när Arena Jernvallens
bandystadion invigdes i december 1992.

Kultur och Fritid, Sandviken, är förlag.

Boken säljs genom bokhandeln och kostar 339 kronor.

Författare: Kaj Annebrant. Layout: Bernt Stenmark.

Kassörens ruta:

Bli medlem i Gästrikeidrottens Historiska Förening

Vårt mål är,

att

i Gästrikland väcka och underhålla intresset för idrottens historiska bakgrund och utveckling

att

med hjälp av text, ljud och bild dokumentera våra idrottsmän och idrottsledare
samt våra idrottsföreningars historia.

Du blir medlem i vår förening genom att inbetala årsavgiften kronor 50:– på vidfogade
inbetalningskort, pg 81 60 67-3. Glöm inte att anteckna Ditt namn och adress så vi i fortsättningen kan nå
Dig med vårt medlemsblad.

Du får också chansen att möta likasinnade vid träffar på olika platser i Gästrikland.

Vill Du veta mera om föreningen, kontakta gärna vår sekreterare Bo Nordlund, telefon 026-61 88 99.

Vår adress är Furuviksvägen 27, 812 31 STORVIK.